

Дієвим інструментом збереження та популяризації культурної спадщини є й віртуальні музеї, як відтворюють й репрезентують у сучасній і доступній формі національну спадщину України (музей презентує врятовані від незаконного вивезення з України предмети музейного значення; <https://www.museumofstolen.art/>), українську нематеріальну культурну спадщину (<https://surl.li/gtdlqe>), українську фалеристику (<http://ycc.milua.org/badges/uss.html>). Після початку російсько-української війни запроваджено віртуальні музеї вкраденого мистецтва (експонує електронні копії українських пам'яток, які росія вивезла чи знищила; <https://www.museumofstolen.art/>), російської агресії (rusaggression.gov.ua/ua/home.html), «Музей фрагментів війни» (<https://thewarfragments.com/>), «Діти проти війни» (<https://www.childrenagainstwar.kiev.ua/>), VR-музей «Війна впритул» (<https://war.city/uk/>). Вебсайти більшості державних та приватних вітчизняних музеїв містять віртуальні тури своїми експозиційними залами, у віртуальному форматі презентують окремі тематичні виставки.

Оцифрування музейних предметів, створення на їх основі віртуальних музеїв є важливим інструментом документування і захисту культурної спадщини, формування у відвідувачів знань про історико-культурні цінності, розуміння важливості їх збереження. Використовуючи сучасні комп'ютерні технології, адаптуючи світові стандарти актуалізації рухомих об'єктів культурної спадщини, українські віртуальні музеї представляють на міжнародному рівні національну та локальні історії і культури, розширюють коло музейної аудиторії, долучаючи до неї зарубіжних відвідувачів. Віртуальні музеї стають мостом між глобальною аудиторією та національною і регіональною спадщиною, підвищують зацікавлення реальних та потенційних відвідувачів музейними збірками.

А. Сошніков

ТИПАЖ АНТИЧНОГО ЕРУДИТА ЯК УМОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СВІТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

A. Soshnikov

CHARACTER TYPE OF AN ANCIENT ERUDITE AS A CONDITION FOR COMPETITIVENESS IN THE WORLD OF DIGITALIZATION

Процес освіти особистості є безперервним, кожна людина розвивається і змінюється протягом усього життя. Нова парадигма часто з'являється раніше, ніж виникає потреба в ній, і часто саме аутсайдер порушує правила і змінює світ. Концепція пайдеї, або формування гармонійно цілісної особистості, є фундаментальним аспектом освіти часів Античності.

Після поразки Перської імперії Єгипет був еллінізований, і його новою столицею стала Олександрія. Ймовірно, за часів правління Птолемея I Сотера (323-283/282 рр. до н. е.) (або, згідно з іншими свідченнями, Птолемеї II Філадельфі, 285-246/245 рр. до н. е.) під патронатом царя був заснований легендарний Мусейон, державна установа, що була науковим центром у період еллінізму. Значний внесок у його заснування зробив філософ Димитрій Фалерійський, учень перипатетика Феофраста. Зразком послужив приватний Мусейон, влаштований в Афінах на кошти, залишені Феофрастом. Інші приклади — Академія та Ліцей.

Спочатку (за часів Птолемеїв) Мусейон нагадував своєю діяльністю сучасні академії наук. Філософія, філологія (у широкому значенні), математика, медицина,

історія, поезія — одним словом, вся тодішня наука знайшла собі в ньому притулок. З Мусейоном була злита бібліотека — перший науковий центр, який зібрав знання з усього Близького Сходу. Там працювали геніальні Евклід і Архімед, 70 рабинів перекладали книги єврейського Старого Завіту грецькою мовою, назвавши їх Септуагінта, жрець Манефон оприлюднив свою «Історію Єгипту», яка зберіглася лише в цитатах інших авторів. За римських імператорів Мусейон став виконувати роль загальноосвітнього центра, нагадуючи сучасні університети.

На противагу античним філософам-ерудитам, інтелектуали Середньовіччя фокусувалися не на знанні, а на вірі. В епоху Відродження інтелектуали повертаються до античного ідеалу “*homo universalis*”, або всебічно розвиненої особистості, який втілювали такі постаті, як Леонардо да Вінчі. Результатом виховання стала універсальна особистість, яка поєднувала в собі різні навички та мала ширші перспективи своєї реалізації. Ця епоха закінчилася з індустріальною революцією, яка замінила універсальну людину спеціалістом, зосередженим на одному завданні. Спеціаліст стає носієм практичної ефективності, але втрачає інтелектуальну глибину.

У XXI ст. глобальні виклики вимагають глобальної перспективи, якої в інформаційній цивілізації важко досягти в умовах спеціалізації. Натомість мислення ерудита може охоплювати декілька дисциплін, об’єднуючи знання для відповіді на складні виклики. Такий підхід зустрічається дедалі рідше, але він необхідний для розуміння та вирішення сучасних проблем.

У сучасну епоху, коли домінують алгоритми, лише інтегративне мислення може вистояти в конкуренції зі штучним інтелектом (ШІ). Оскільки ШІ впливає на всі сфери людської діяльності, ми повинні переосмислити, що означає бути людиною і підтвердити свою цінність.

Безсумнівно, машини перевершать людину, коли мова йде про вузькоспеціалізовані можливості, але їм ніколи не перевершити ерудита. В епоху, коли оцифровано все, стає розкішшю те, що не можна діджиталізувати, перетворити на цифру.

Спеціалісти можуть винаходити гаджети, формулювати алгоритми і впливати один на одного. Але щоб вийти за межі досвіду і змінити світ, ідеям потрібен ментальний простір, де відбувається алхімічна інтеграція всіх дисциплін. Цей простір знаходиться в умах ерудитів. Машини можуть запам’ятати і проаналізувати кожен відомий факт. Але для того, щоб запрограмувати їх мислити як ерудити, потрібен ерудит.

Проблема сьогодення інформаційного перевантаження полягає в тому, що люди не здатні відрізнити цінну інформацію від решти інформаційного потоку, і замість того, щоб навчатися вибірково, вони поглинають інформацію без розбору. Сучасна освіта базується на формулах та алгоритмах, а не дозволяє учням розвивати універсальну особистість. Щоб боротися з цими проблемами, нам потрібно переосмислити освіту і створити нову парадигму, яка цінує ерудитів, а також розвиває уяву і мистецтво відокремити важливу інформацію від другорядної.